

LBY.430.004.2020

Nr ewid. 184/2020/I/20/001/LBY

Informacja o wynikach kontroli

**REALIZACJA PRZEZ STAROSTÓW ZADAŃ
ZWIĄZANYCH Z NIEODPŁATNYM NABYWANIEM
PRZEZ SKARB PAŃSTWA MIENIA
NALEŻĄCEGO DO PODMIOTÓW NIEPRZEREJESTROWANYCH**

DELEGATURA W BYDGOSZCZY

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Informacja o wynikach kontroli

Realizacja przez starostów zadań związanych z nieodpłatnym nabywaniem przez Skarb Państwa mienia należącego do podmiotów nieprzerejestrowanych

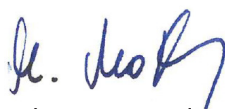
Dyrektor Delegatury NIK w Bydgoszczy

Tomasz Sobiecki

Akceptuję:

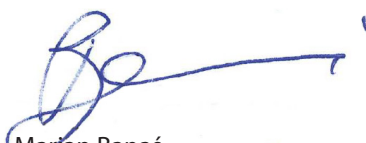
Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Małgorzata Motylow

Zatwierdzam:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś
Warszawa, dnia

19.01.2021

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

SPIS TREŚCI

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW, SKRÓTOWCÓW I POJĘĆ.....	4
1. WPROWADZENIE.....	5
2. OCENA OGÓLNA	6
3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI.....	7
4. WNIOSKI.....	10
5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	11
5.1. Identyfikowanie podmiotów nieprzerejestrowanych	11
5.2. Ustalenie majątku podmiotów nieprzerejestrowanych	13
5.3. Działania wynikające z przejmowania mienia.....	15
6. ZAŁĄCZNIKI.....	19
6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe.....	19
6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych.....	24
6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności.....	31
6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli.....	32
6.5. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli	33
6.6. Opinia Prezesa NIK do stanowiska Ministra	34

Wykaz stosowanych skrótów, skrótowców i pojęć

CEPiK	Centralna Ewidencja Pojazdów i Kierowców;
Kodeks cywilny	Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. <i>Kodeks cywilny</i> (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740);
KPUW	Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki;
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy;
podmioty nieprzerejestrowane	podmioty, podlegające obowiązkowi wpisu do KRS zgodnie z ustawą o KRS, które były wpisane do rejestru sądowego na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejście w życie ustawy (tj. 1 stycznia 2001 r.) i które do dnia 31 grudnia 2015 r. nie złożyły wniosku o wpis do rejestru, w następstwie czego zostały uznane na mocy art. 9 ust. 2a ustawy <i>wprowadzającej KRS</i> za wykreślone z rejestru z dniem 1 stycznia 2016 r. i utraciły osobowość prawną;
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej, prowadzony przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego; bieżąco aktualizowany zbiór informacji o podmiotach gospodarki narodowej prowadzony w systemie informatycznym;
SP	Skarb Państwa;
starosta	tu również prezydent miasta na prawach powiatu;
starostwo	tu również urząd miasta na prawach powiatu;
ustawa o gospodarce nieruchomościami	ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. <i>o gospodarce nieruchomościami</i> (Dz. U. z 2020 r. poz. 65, ze zm.);
ustawa o KRS	ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. <i>o Krajowym Rejestrze Sądowym</i> (Dz. U. z 2019 r. poz. 1500, ze zm.);
ustawa wprowadzająca KRS	ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę <i>o Krajowym Rejestrze Sądowym</i> (Dz. U. Nr 121, poz. 770, ze zm.);
ustawa o księgach wieczystych	ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. <i>o księgach wieczystych i hipotece</i> (Dz. U. z 2019 r. poz. 2204);
ustawa o podatkach lokalnych	ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. <i>o podatkach i opłatach lokalnych</i> (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170, ze zm.);
Wojewoda	Wojewoda Kujawsko-Pomorski;
województwo	województwo kujawsko-pomorskie.

1. WPROWADZENIE

Cel główny kontroli

Ocena działań starostów z terenu województwa kujawsko-pomorskiego związanych z nabywaniem przez SP nieodpłatnie z mocy prawa mienia podmiotów nieprzerejestrowanych, w tym w zakresie:

- a) identyfikacji podmiotów,
- b) ustalenia ich majątku,
- c) działań wynikających z przejmowania mienia.

Jednostki kontrolowane

Trzy urzędy miast na prawach powiatu z terenu województwa i trzy starostwa powiatowe z terenu województwa, stanowiące 26% starostw z terenu województwa.

Jednostki, od których zasięgnięto informację

Osiem innych starostw, dwa sądy rejonowe, urząd statystyczny, Prokuratura Krajowa.

Okres objęty kontrolą

lata 2016–2020 do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.

Z dniem 1 stycznia 2016 r. przestał istnieć rejestr handlowy. Data ta wiązała się z szeregiem następstw dla podmiotów, które do 31 grudnia 2015 r. powinny były wypełnić obowiązek złożenia wniosku o wpis do KRS. Po pierwsze, z mocy prawa uznano je za wykreślone z rejestru. Po drugie, z dniem tym Skarb Państwa nabywał ich mienie.

W następstwie powyższej zmiany, obowiązkiem starostów stało się identyfikowanie majątku takich podmiotów i realizacja zadań związanych z jego gospodarowaniem. W związku z powyższym dotychczas¹ 10 z 23 starostów z terenu województwa przekazało na rachunek budżetu państwa nieco ponad 1,3 mln zł.

Problem z nieodpłatnym nabywaniem przez SP mienia należącego do podmiotów nieprzerejestrowanych nie jest powszechnie znany, jednakże konsekwencje nieprawidłowości w tym obszarze mogą mieć poważne skutki dla budżetu państwa i budżetów samorządów. Zadania z tym związane starostowie realizują w różny sposób. Część z nich podejmuje działania wyłącznie w przypadku uzyskania informacji od innej instytucji, część porównuje ewidencję gruntów i budynków z zaległościami w podatkach lokalnych i opłatach z tytułu użytkowania gruntów. Są również organy, które dokonują szeregu innych dodatkowych czynności, łącznie z sukcesywnym przeszukiwaniem akt w siedzibie KRS.

Spośród 14 starostów, od których NIK uzyskała informacje, 57% zauważyło, że nie ma wystarczająco skutecznych narzędzi do realizacji zadań. Pozostali nie zgłosili problemów, podnosząc, że obowiązki mają wyłącznie w przypadku otrzymania sygnału o podmiocie nieprzerejestrowanym, a takie nie wpływały lub wskazując, że na terenie ich właściwości brak było takich podmiotów.

¹ Według stanu na 31 sierpnia 2020 r.

2. OCENA OGÓLNA

Podjęte w latach 2016–2020 działania pięciu z sześciu skontrolowanych starostów były niewystarczające i nie zapewniły zidentyfikowania wszystkich podmiotów nieprzerejestrowanych lub ich majątku

W ocenie NIK, podejmowane w latach 2016–2020 działania pięciu z sześciu starostów objętych kontrolą były niewystarczające i nie zapewniły zidentyfikowania wszystkich podmiotów nieprzerejestrowanych lub ich majątku. Postępowanie takie należy ocenić jako nierzetelne i niegospodarne. W konsekwencji nie dysponowano pełną wiedzą o całości nabytego z mocy prawa mienia po podmiotach nieprzerejestrowanych, a starostowie nie mieli możliwości zarządzania tym mieniem.

W większości przypadków (66%) działania starostów nie były podejmowane z własnej inicjatywy, ale w reakcji na otrzymaną korespondencję (31 z 47). Spośród 16 podmiotów nieprzerejestrowanych, których sprawy prowadzono w wyniku własnych analiz, prawidłowo zidentyfikowano jedynie siedem podmiotów, a dziewięć ustalono niezasadnie, gdyż jako stowarzyszenia powinny być do KRS wpisane z urzędu. Ogółem dla 23 podmiotów zidentyfikowano majątek o szacunkowej wartości 5,6 mln zł, obejmujący m.in. nieruchomości o powierzchni ponad 8 ha. W wyniku sprzedaży jego części trzy powiaty uzyskały 171,4 tys. zł dochodów oraz przekazały na rachunek budżetu państwa 570,6 tys. zł. W celu ustalenia składników mienia czynności ograniczano jednak głównie do analiz ewidencji gruntów i budynków oraz zaległości w podatkach i opłatach.

W związku z przeprowadzaną kontrolą NIK rozpoznała natomiast na terenie skontrolowanych powiatów kolejne podmioty², które do 31 grudnia 2015 r. nie złożyły wniosku o wpis do KRS, a które zostały wykreślone z REGON. Między innymi na tej podstawie wykazano, że nierzetelne działania w trzech skontrolowanych powiatach skutkowały niezidentyfikowaniem majątku łącznie dla co najmniej 11 podmiotów. Składały się na niego 23 nieruchomości o powierzchni ponad 5 ha. Kwartał po zakończeniu kontroli, decyzje podejmujące mienie starostowie wydali dla sześciu podmiotów. NIK wskazuje przy tym, że zarówno z przepisów prawa, jak i zasad racjonalnego zarządzania wynika, że mieniem państwowym należy zarządzać zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki, z zachowaniem szczególnej staranności, dochowując wymaganych w tym zakresie obowiązków, dotyczących m.in.: porządkowania stanu prawnego, ewidencjonowania, odprowadzania podatków czy też ochrony tego mienia. Zaniechania starostów w tym zakresie należy uznać za niegospodarne.

Ustalono, że w większości powiatów, tj. w czterech z sześciu objętych kontrolą, nienależycie gospodarowano przejętymi nieruchomościami. Stwierdzone w tym zakresie nieprawidłowości polegały m.in. na niepodejmowaniu działań mających na celu uiszczenie podatku od nieruchomości; nienależnym pobieraniu podatku od podmiotów, które utraciły byt prawny; nieujawnianiu w księgach wieczystych własności SP lub prawa użytkowania wieczystego; niedokonaniu zmian w ewidencji gruntów i budynków oraz w zasobie nieruchomości.

Trzy spośród wszystkich 19 wydanych w latach 2016–2020 decyzji o stwierdzeniu nabycia prawa własności majątku (16%) zostały podjęte z istotnym naruszeniem przepisów. Dotyczyło to mienia ochotniczych straży pożarnych, które do KRS wpisywane powinny być z urzędu. W wyniku nieuprawnionych działań jeden starosta przejął majątek ruchomy i nieruchomości o wartości ok. 2 mln zł.

NIK wskazuje przy tym, że wykonywanie przepisów ustawy wprowadzającej KRS jest utrudnione. Obecny brak wystarczających narzędzi umożliwiających poszukiwanie mienia stanowi problem w efektywnym wykonywaniu zadań związanych z regulacją stanów prawnych oraz zagospodarowaniem nieruchomości i ruchomości.

² Na podstawie informacji uzyskanych przez NIK od Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy.

3. SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Kontrolowani starostowie w znacznym stopniu zaniechali podejmowania działań zmierzających do identyfikowania podmiotów nieprzerejestrowanych, co należy uznać jako działanie nierzetelne. Spośród 47 podmiotów, których sprawy prowadzono, jedynie 16 zidentyfikowano w wyniku własnych analiz (34%), w tym dziewięć podmiotów nieprawidłowo, gdyż jako stowarzyszenia wpisane winny być do KRS z urzędu. Pozostałe przypadki były konsekwencją otrzymanych pism od innych podmiotów, głównie wierzycieli. [str. 10]

Charakter reaktywny działań

Swoje zaniechania trzech skontrolowani starostowie uzasadniali stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości, przedstawiającym pogląd o braku konieczności poszukiwania podmiotów z własnej inicjatywy. W opinii Ministra obowiązek podjęcia działań powstanie dopiero, jeżeli ujawni się informacja o mieniu podlegającym przejęciu. NIK wskazuje, że niepodjęcie z własnej inicjatywy przez starostów działań nie może być usprawiedliwione stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości, a decydujące w tym zakresie powinny być przepisy dotyczące zasad zarządzania mieniem SP. [str. 10]

Opinia Ministra Sprawiedliwości

W wyniku podjętych działań oraz wskutek spraw zgłoszonych przez inne instytucje, skontrolowane powiaty zidentyfikowały 47 podmiotów nieprzerejestrowanych. Dla 23 z nich ustalono majątek podlegający przejęciu na rzecz SP, o szacunkowej wartości 5,6 mln zł³. Obejmował on m.in. nieruchomości o powierzchni 8,46 ha i wartości 4,7 mln zł oraz majątek ruchomy o wartości 0,9 mln zł. W celu jego przejęcia starostowie wydali łącznie dotychczas 19 decyzji stwierdzających nabycie nieodpłatnie z mocy prawa mienia po nieprzerejestrowanych podmiotach, a dwie otrzymali od starostów właściwych ze względu na miejsce położenia nieruchomości. [str. 11, 12]

Zidentyfikowane podmioty i majątek

Działania pięciu z sześciu starostów były niewystarczające i nie zapewniły identyfikacji wszystkich podmiotów nieprzerejestrowanych lub ich majątku, co należy uznać za postępowanie nierzetelne i niegospodarne. Kontrola NIK wykazała⁴, że w wyniku zaniechania lub nierzetelnych działań trzy skontrolowane jednostki nie zidentyfikowały majątku co najmniej 11 podmiotów. Obejmował on 23 nieruchomości o powierzchni ponad 5 ha oraz dwa lokale. Dodatkowo w ramach kontroli dwóch kolejnych powiatów ustalono, że w odniesieniu do 16 zidentyfikowanych w starostwach podmiotów nieprzerejestrowanych nie podejmowano wszystkich możliwych działań pozwalających na ustalenie mienia. Trzy z nich były dłużnikami, a ustalenie ich mienia było niezbędne do zaspokojenia roszczeń innej jednostki sektora finansów publicznych.

Nierzetelność i niegospodarność działań

W wyniku powyższego starostowie nie dysponowali pełną wiedzą o całości nabytego z mocy prawa mienia po podmiotach nieprzerejestrowanych i nie mieli możliwości gospodarowania tym mieniem, do czego byli zobowiązani na podstawie art. 9 ust. 2] ustawy *wprowadzającej KRS*. [str. 11 i 12]

³ W tym mienie w wysokości 2 mln zł przejęto w sposób nieuprawniony.

⁴ W tym m.in. na podstawie informacji uzyskanych przez NIK od Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy o 4692 podmiotach wykreślonych z bazy REGON funkcjonujących na terenie województwa. Wcześniej o takie dane zgłosił się tylko jeden z 23 starostów z terenu województwa.

SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Następstwa kontroli NIK	Z informacji uzyskanej od starostów cztery miesiące po zakończonej w maju 2020 r. kontroli wynika, że dla ponad połowy z 11 wskazanych przez NIK podmiotów wydano już decyzje o stwierdzeniu nabycia mienia. [str. 12]
Niewłaściwa interpretacja skutkowała bezpodstawnym przejęciem mienia	Trzy spośród wszystkich 19 decyzji (15,8%) o stwierdzeniu nabycia mienia wydano z naruszeniem prawa. Niewłaściwe zastosowanie przez jednego starostę art. 9 ust. 2a ustawy <i>wprowadzającej KRS</i> spowodowało stwierdzenie nabycia przez SP majątku trzech stowarzyszeń, które do KRS wpisywane powinny być z urzędu. Przejęty majątek o szacunkowej wartości 2 mln zł, stanowiący przed 2016 r. własność ochotniczych straży pożarnych, został przekazany gminom w formie darowizny. [str. 13]
Nienależyte gospodarowaniem mieniem przejętym	Nienależycie gospodarowano przejętymi nieruchomościami w czterech z sześciu skontrolowanych jednostek. Nieprawidłowości w zakresie uiszczania i pobierania podatku od nieruchomości stwierdzono w czterech jednostkach i obejmowały kwotę 27,5 tys. zł. Kwestią problemową było uzyskiwanie informacji o nabyciu mienia po wielu latach od momentu podatkowego, który powstał 1 stycznia 2016 r. Pozostałe nieprawidłowości w gospodarowaniu nieruchomościami stwierdzono w jednym starostwie. Dotyczyły one nieujawnienia praw należnych SP w księgach wieczystych oraz braku zmian zapisów w ewidencji gruntów i budynków jak również w zasobie nieruchomości. [str. 14]
Uzyskane dochody	W wyniku gospodarowania przejętym majątkiem trzy skontrolowane jednostki w latach 2016–2020 r. – po potrąceniu wierzytelności – uzyskały 742 tys. zł dochodów. Na rachunek budżetu państwa przekazały one 570,6 tys. zł, co stanowiło 43% wszystkich środków odprowadzonych przez 10 z 23 powiatów z terenu województwa w tym okresie ⁵ . Przekazując uzyskane kwoty, jeden ze skontrolowanych powiatów zaniżył należny sobie dochód o 2,7 tys. zł. Postępowania wyjaśniające w celu analizy konieczności zaspokojenia wierzycieli z przejętego majątku prowadzone były w siedmiu przypadkach przez cztery jednostki. W trzech przypadkach udało się częściowo zaspokoić wierzycieli kwotą 94,4 tys. zł. [str. 14]
Problemy w realizacji zadań	Z informacji uzyskanych od ośmiu starostów wynika, że napotykali oni na wiele problemów w realizacji zadań. Brak było np. możliwości ustalenia we własnym zakresie nieruchomości należących do podmiotów nieprzarejestrowanych mających ostatnią siedzibę na terenie danego powiatu, a położonych w innych powiatach. Kolejną kwestią był w ich opinii brak dostatecznej precyzji przepisów np. w przypadku nieruchomości położonych poza terenem właściwego starostwa. Wskazali również na zbyt niskie środki finansowe przeznaczone na realizację roszczeń i zagospodarowanie przejętego mienia np. będącego w złym stanie lub wymagającego poniesienia wydatków związanych z usunięciem odpadów. Mieli również trudności z przejęciem pojazdów.

⁵ Według stanu na 31 sierpnia 2020 r.

SYNTEZA WYNIKÓW KONTROLI

Wśród czynności podjętych przez trzech z sześciu objętych kontrolą starostów było m.in. skierowanie zapytania do właściwych sądów rejonowych prowadzących KRS. Te jednak odmawiały starostom wsparcia z powodu znaczącej pracochłonności przetwarzania danych o podmiotach nieprzarejestrowanych. Tymczasem na innych obszarach kraju mogło to wyglądać inaczej. W województwie zachodniopomorskim jeden sąd przekazał staroście opracowywaną przez dwa lata listę podmiotów nieprzarejestrowanych, a kolejny przez dwa lata wysyłał zawiadomienia o uznaniu podmiotów za wykreślone z rejestru. [str. 15]

W żadnym z 21 skontrolowanych przypadków przejętego mienia, pozbawieni praw majątkowych wspólnicy, członkowie spółdzielni i inne osoby uprawnione do udziału w majątku likwidacyjnym nie podejmowali działań w celu dochodzenia swych praw z przejętego przez SP majątku, w związku z zakwestionowaniem w grudniu 2019 r. przez Trybunał Konstytucyjny przepisu wygaszającego ich prawa z dniem 1 stycznia 2016 r. [str. 16]

Następstwa wyroku TK

4. WNIOSKI

Minister Sprawiedliwości Mając na celu zintensyfikowanie i usprawnienie realizacji zadań starostów związanych z nieodpłatnym nabywaniem przez SP mienia podmiotów nieprzerejestrowanych, NIK występuje do Ministra Sprawiedliwości o podjęcie działań systemowych:

- 1) zmierzających do opracowania wytycznych w zakresie sposobu identyfikacji podmiotów nieprzerejestrowanych i ustalenia ich majątku, uwzględniających wszystkie dostępne narzędzia, w tym dane o podmiotach wykreślonych z REGON;
- 2) uprawniających starostów do wglądu w treść ksiąg wieczystych w systemie informatycznym z możliwością wyszukania ksiąg wieczystych według kryterium oznaczenia podmiotu wpisanego w dziale II księgi wieczystej, tj. poprzez wybór nazwy podmiotu;

Ponadto NIK poddaje pod rozagę Ministra Sprawiedliwości:

- 3) stworzenie listy podmiotów nieprzerejestrowanych, dostępnej dla starostów w trybie online, zawierającej informację o ostatniej siedzibie podmiotu oraz opcję filtrowania danych dla wybranej gminy/powiatu, ewentualnie uregulowanie współpracy sądów rejonowych prowadzących KRS ze starostami w celu identyfikacji podmiotów nieprzerejestrowanych i zwiększenia aktywności sądów w tym zakresie, polegającej np. na sukcesywnym przekazywaniu właściwym starostom informacji o tych podmiotach.

**Minister Finansów,
Funduszy i Polityki
Regionalnej**

Ze względu na konieczność zapewnienia prawidłowego i sprawnego uiszczania podatku od nieruchomości, NIK wnioskuje do Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej o zainicjowanie rozwiązań prawnych (ewentualnie wydanie interpretacji ogólnej) dotyczących uregulowania szczegółowego momentu powstania obowiązku podatkowego z tytułu podatku od nieruchomości w sytuacji nabycia przez SP mienia podmiotów nieprzerejestrowanych.

**Starostowie
z terenu województwa**

NIK wnioskuje do starostów z terenu województwa o ustalenie wszystkich nabytych z mocy prawa składników mienia po podmiotach nieprzerejestrowanych, w tym poprzez wystąpienie do urzędu statystycznego o dane dotyczące podmiotów z terenu właściwego powiatu, które do 31 grudnia 2015 r. nie złożyły wniosku o wpis do KRS, a które zostały wykreślone z REGON z dniem 1 stycznia 2016 r., w celu weryfikacji statusu tych podmiotów i ich majątku.

5. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

5.1. Identyfikowanie podmiotów nieprzerejestrowanych

Kontrolowani starostowie w znacznym stopniu zaniechali podejmowania działań zmierzających do identyfikowania podmiotów nieprzerejestrowanych. Spośród 47 podmiotów, których sprawy prowadzono, jedynie 16 zidentyfikowano w wyniku własnych analiz (34%), w tym dziewięć w sposób nieprawidłowy, gdyż dotyczyły stowarzyszeń⁶, które na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy *wprowadzającej KRS* wpisywane powinny zostać do KRS z urzędu⁷.

Działania starostów podejmowane były głównie w związku z wytycznymi Wojewody z sierpnia 2017 r. i marca 2018 r. Polegały na wysłaniu pism do gmin, analizie ewidencji gruntów i budynków, a w przypadku miast na prawach powiatu – również na analizie innych własnych ewidencji (zasobu nieruchomości, podatków lokalnych i opłat z tytułu użytkowania nieruchomości). Pozostałe przypadki były konsekwencją otrzymanych pism od innych podmiotów, przede wszystkim wierzycieli.

Swoje zaniechania trzech z sześciu skontrolowanych starostów⁸ uzasadniało stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości, przedstawiającym pogląd o braku konieczności poszukiwania podmiotów z własnej inicjatywy. W odpowiedzi na interpelację z 2016 r.⁹ oraz w piśmie z 2017 r. do Wojewody Minister wskazał, że wejście w życie ustawy *wprowadzającej KRS* nie skutkuje koniecznością podjęcia przez starostę szczególnych czynności dotyczących przejętego mienia, który nie ma obowiązku podejmowania z urzędu czynności mających na celu pozyskanie informacji o nieprzerejestrowanych podmiotach, ich majątku oraz ewentualnym zadłużeniu, gdyż działań takich ani procedur je regulujących nie przewidują przepisy prawa. W opinii Ministra obowiązek podjęcia działań powstanie, jeżeli ujawni się informacja o mieniu podlegającym przejęciu.

NIK wskazuje, że niepodjęcie z własnej inicjatywy przez starostów działań nie może być usprawiedliwione stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości, skoro – jak wyraźnie w nim zaznaczono – nie ma ono wiążącego charakteru. NIK podkreśla, że decydujące w tym zakresie powinny być przepisy dotyczące zasad zarządzania mieniem SP. Z obowiązujących przepisów prawa¹⁰, jak i zasad racjonalnego zarządzania finansami wynika, że mieniem państwowym należy zarządzać zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki, z zachowaniem szczególnej staranności, dokonując wymaganych w tym zakresie obowiązków dotyczących m.in. porządkowania stanu nieruchomości, ewidencjonowania, odprowadzania podatków czy też ochrony tego mienia.

Obowiązki starostów
w zakresie zarządzania
mieniem

⁶ Ochotniczych Straży Pożarnych.

⁷ Patrz str. 13 niniejszej informacji.

⁸ Prezydent Torunia, Prezydent Włocławka i starosta nakielski.

⁹ Odpowiedź z 27 grudnia 2016 r. na interpelację nr 8108 w sprawie nowelizacji ustawy o KRS z dnia 28 listopada 2014 r.

¹⁰ Między innymi art. 4 ust. 2 i art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. *o zasadach zarządzania mieniem państwowym* (Dz. U. z 2020 r. poz. 735), art. 35 ust. 1 ustawy *o księgach wieczystych*.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

W wyniku podjętych działań oraz w skutek spraw zgłoszonych przez inne instytucje, skontrolowani starostowie zidentyfikowali 47 podmiotów nieprzerejestrowanych. W celu przejęcia mienia 23 z nich wydali dotychczas od jednej do sześciu decyzji¹¹ (łącznie 19) stwierdzających nabycie nieodpłatnie z mocy prawa mienia po nieprzerejestrowanych podmiotach. Dwa postępowania prowadzące do ustalenia składników mienia i ewentualnego wydania decyzji administracyjnej w sprawie jego przejęcia były w toku. Dodatkowo dwie decyzje otrzymano od innego starosty jako organu właściwego ze względu na miejsce położenia nieruchomości.

Działania trzech¹² z sześciu skontrolowanych starostów były niewystarczające i nie zapewniły identyfikacji wszystkich podmiotów nieprzerejestrowanych. Kontrola NIK wykazała¹³, że nie zidentyfikowali majątku co najmniej 11 podmiotów. Obejmował on 23 nieruchomości o powierzchni ponad 5 ha oraz dwa lokale.

W wyniku powyższego nie dysponowano pełną wiedzą o całości nabytego z mocy prawa mienia po podmiotach nieprzerejestrowanych, a starostowie nie mieli możliwości gospodarowania tym mieniem, do czego byli zobowiązani na podstawie art. 9 ust. 2j ustawy *wprowadzającej KRS*.

Tymczasem z informacji uzyskanych przez NIK z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy wynika, że istnieje 4692 podmiotów z terenu województwa, które do 31 grudnia 2015 r. nie złożyły wniosku o wpis do KRS i które zostały wykreślone z REGON, w tym 3405 na terenie skontrolowanych powiatów. Dane te powinny być bazą podlegającą przez starostów weryfikacji. Z bazy takiej skorzystał jeden¹⁴ z 23 starostów z terenu województwa.

Procedury wewnętrzne Tylko jeden starosta¹⁵ określił plan działań oraz procedury w zakresie identyfikacji podmiotów nieprzerejestrowanych. Powyższe mogło mieć wpływ na zakres i systematyczność podejmowanych działań, gdyż tylko w przypadku tej jednostki nie stwierdzono nieprawidłowości. Takie zadania określono natomiast w zakresach czynności pracowników połowy skontrolowanych jednostek.

¹¹ Najmniej starosta bydgoski i nakielski, a najwięcej Prezydent Bydgoszczy.

¹² UM Bydgoszcz, SP Toruń, SP Nakło.

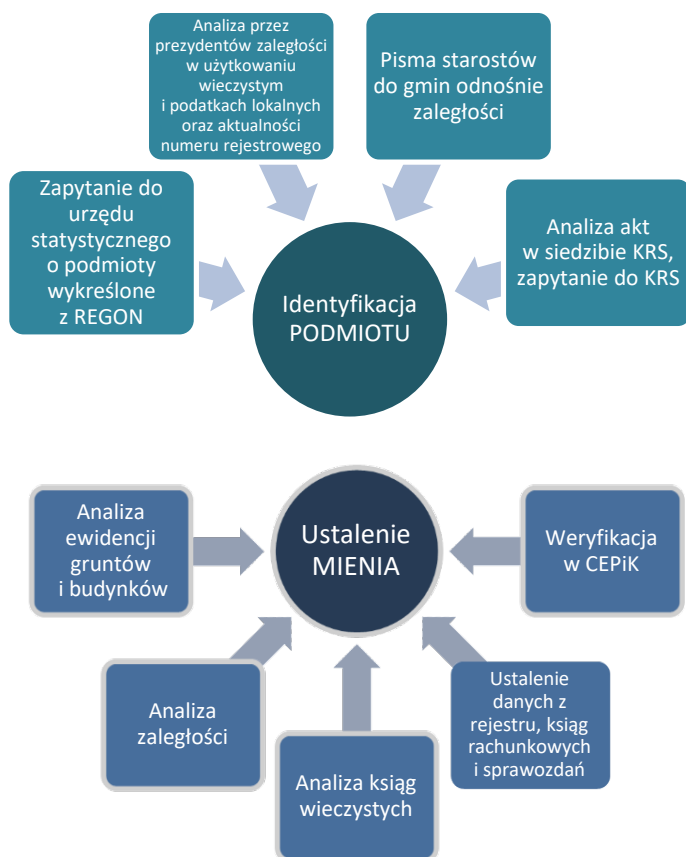
¹³ Między innymi na podstawie ogólnodostępnych rejestrów jak zapisy ksiąg wieczystych.

¹⁴ starosta toruński.

¹⁵ starosta bydgoski.

Infografika nr 1

Przykłady działań w celu identyfikacji przez starostów podmiotów nieprzerejestrowanych i ich mienia

Źródło: opracowanie własne NIK.

5.2. Ustalenie majątku podmiotów nieprzerejestrowanych

Dla 23 spośród 47 zidentyfikowanych podmiotów nieprzerejestrowanych ustalono majątek podlegający przejęciu na rzecz SP. Jego szacunkowa wartość wyniosła 5603,7 tys. zł, z tym że mienie na kwotę 2010,4 tys. zł (35,9%) przejęto w sposób nieuprawniony, co przedstawiono poniżej. Ustalony majątek 23 podmiotów nieprzerejestrowanych obejmował m.in. nieruchomości o powierzchni 8,46 ha¹⁶ i wartości 4735,8 tys. zł oraz majątek ruchomy o wartości 867,9 tys. zł.

W ramach kontroli dwóch z sześciu powiatów¹⁷ stwierdzono, że w odniesieniu do 16 zidentyfikowanych podmiotów nieprzerejestrowanych nie podejmowano działań pozwalających na ustalenie mienia. Trzy podmioty były dłużnikami, a ustalenie ich mienia było niezbędne do zaspokojenia roszczeń¹⁸. Ustalenie mienia ograniczono wyłącznie do własności nieruchomości

¹⁶ Własność – 4,13 ha, użytkowanie wieczyste – 4,33 ha.

¹⁷ UM Toruń, UM Włocławek.

¹⁸ Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

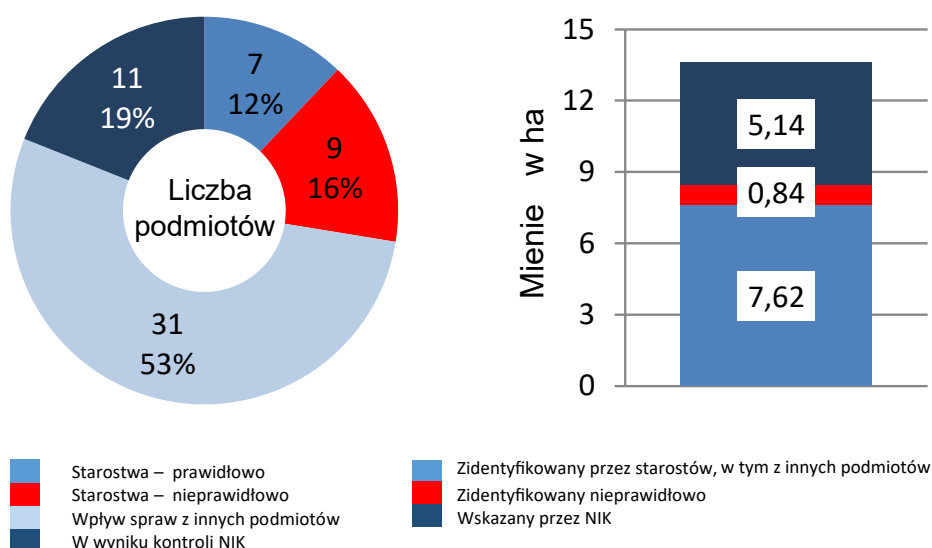
lub prawa użytkowania wieczystego, podczas gdy niezbędne było m.in.: ustalenie danych z rejestru, w którym te podmioty zostały zarejestrowane; zgromadzenie dokumentacji obejmującej akty założycielskie, sprawozdania finansowe i z działalności tych podmiotów; ustalenie udziałowców, członków oraz organów podmiotów; pozyskanie ich ksiąg rachunkowych; ustalenie wysokości wniesionych udziałów; udokumentowanie obrotów sald na rachunkach bankowych; sprawdzenie w CEPiK czy posiadały środki transportu¹⁹.

Kontrola NIK wykazała, że dla 11 zidentyfikowanych w trakcie kontroli podmiotów w księgach wieczystych nadal znajdowały się nieruchomości, do których prawa miały podmioty nieprzerejestrowane. Ustalone przez NIK mienie obejmowało 23 nieruchomości o powierzchni ponad 5 ha²⁰ oraz dwa lokale.

Z informacji uzyskanej od starostów cztery miesiące po zakończeniu w maju 2020 r. kontroli wynika, że dla sześciu z 11 wskazanych przez NIK podmiotów wydano już decyzje o stwierdzeniu nabycia mienia²¹. Jedną z przejętych nieruchomości wyceniono na kwotę 972,6 tys. zł i przekazano do miejskiej spółki komunalnej celem jej wynajmu. Kolejne trzy zostały zaplanowane do sprzedaży. W jednym przypadku do formalnego przejęcia mienia jeszcze nie doszło, ponieważ w jego skład poza zabudowaną nieruchomością wchodziły również niezinventaryzowane akta osobowe do celów emerytalno-rentowych, również wymagające zagospodarowania.

Wykres nr 1

Liczba zidentyfikowanych w latach 2016-2020²² w skontrolowanych starostwach podmiotów nieprzerejestrowanych i ich majątku

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

¹⁹ W jednym starostwie analizowano CEPiK.

²⁰ W tym 0,87 ha – własność; 0,06 – użytkowanie wieczyste; 4,21 ha – samoistne użytkowanie.

²¹ Dla pięciu w UM Bydgoszczy, a dla jednego w SP Toruń.

²² Do zakończenia kontroli NIK, tj. 29 maja 2020 r.

Trzy spośród wszystkich 19 decyzji (15,8%) o stwierdzeniu nabycia mienia wydano z naruszeniem prawa. Niewłaściwe zastosowanie przez jednego starostę art. 9 ust. 2a ustawy *wprowadzającej KRS* spowodowało stwierdzenie²³ nabycia przez SP majątku trzech stowarzyszeń, które do KRS wpisywane powinny zostać z urzędu. Przejęty majątek o szacunkowej wartości 2010,4 tys. zł, stanowiący przed 2016 r. własność ochotniczych straży pożarnych, został przekazany gminom w formie darowizny. Obejmował on mienie ruchome o wartości 867,9 tys. zł²⁴ oraz nieruchomości zabudowane o szacunkowej wartości 1142,5 tys. zł²⁵.

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o ochronie przeciwpożarowej*²⁶ ochotnicza straż pożarna działa w oparciu o przepisy ustawy o stowarzyszeniach. Zgodnie zaś z art. 10 ust. 1 ustawy *wprowadzającej KRS* podmiot podlegający obowiązkowi wpisu do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej, wpisany do odpowiedniego rejestru przed dniem 1 stycznia 2001 r., wpisuje się do tego rejestru z urzędu. Przepis ten jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 9 ust. 2a tej ustawy, co oznacza, że w przypadku podmiotów nim objętych zastosowanie powinien znaleźć tryb przerejestrowania do KRS określony w art. 10 ustawy *wprowadzającej KRS*, a nie w art. 9 ust. 2a.

5.3. Działania wynikające z przejmowania mienia

W wyniku gospodarowania przejętym majątkiem trzy skontrolowane jednostki²⁷ w latach 2016–2020 r. – po potrąceniu wierzytelności – uzyskały 742 tys. zł dochodów. Na rachunek budżetu państwa przekazały one 570,6 tys. zł z tytułu sprzedaży mienia. Kwota ta stanowiła 43% wszystkich środków przekazanych przez 10 z 23 powiatów z terenu województwa w tym okresie²⁸. Kwota 171,4 tys. zł stanowiła dochód powiatów.

Kontrola wykazała, że w jednym przypadku starostwo²⁹ nieprawidłowo odprowadziło na rachunek budżetu państwa 2,7 tys. zł, stanowiące dochód powiatu należny ze sprzedaży nieruchomości SP. Powyższe wynikało z niewłaściwego potrącenia z kwoty wadium – w przetargu na sprzedaż nieruchomości (5% zamiast 25% należnego dochodu).

²³ Decyzje Starosty Toruńskiego.

²⁴ Tj. 33 pozycje sprzętu, w tym wóz bojowy.

²⁵ Na czterech działkach o łącznej powierzchni 0,84 ha, w tym jedna stanowiąca siedzibę ochotniczej straży pożarnej, dwie wykorzystywane jako świetlica wiejska, a jedna została wpisana do *Programu Rewitalizacji Gminy*, aby przy wsparciu ze środków unijnych przebudować remizę na świetlicę wiejską.

²⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 961, ze zm.

²⁷ UM Bydgoszcz, SP Toruń, SP Nakło.

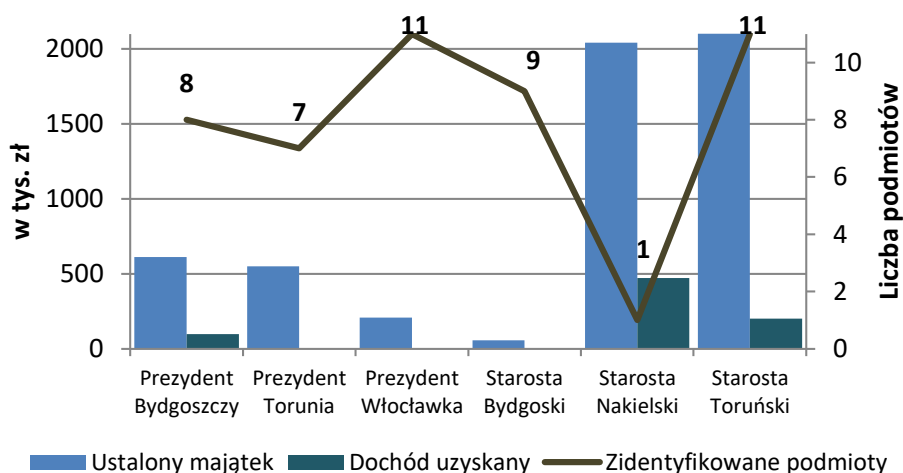
²⁸ Według stanu na 31 sierpnia 2020 r.

²⁹ SP Toruń.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Wykres nr 2

Zidentyfikowane przez skontrolowanych starostów podmioty nieprzerejestrowane, ich majątek oraz uzyskane dochody³⁰

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Zaspokojenie wierzycieli

Na skutek wprowadzonych od 1 stycznia 2016 r. zmian, SP ponosi odpowiedzialność z nabytego mienia za zobowiązania podmiotów nieprzerejestrowanych. Postępowania wyjaśniające w celu analizy konieczności zaspokojenia wierzycieli z przejętego majątku prowadzone były w siedmiu przypadkach przez cztery jednostki³¹. W sprawach dotyczących trzech podmiotów nieprzerejestrowanych udało się częściowo zaspokoić (łącznie kwotą 94,4 tys. zł) czterech wierzycieli, z których trzech stanowiło podmioty publiczne³².

Nieprawidłowości w zakresie uiszczania podatku od nieruchomości stwierdzono w czterech jednostkach³³. Polegały one m.in. na niezłożeniu deklaracji i niezapłaconiu podatku wraz z odsetkami (13,7 tys. zł); nienależnym pobieraniu podatku od podmiotów, które utraciły byt prawny (13,8 tys. zł) oraz nieterminowym złożeniu deklaracji.

Obowiązek podatkowy w przypadku podatku od ww. nieruchomości powstaje z dniem 1 stycznia 2016 r., tj. z dniem nabycia ww. praw przez SP. Pierwsza deklaracja podatkowa winna być złożona do 31 stycznia 2016 r. Tymczasem informacje o nabyciu mienia SP może uzyskać po wielu latach. Obecnie jedynym wyjściem, aby SP nie płacił odsetek za zwłokę w zapłacie podatku od 2016 r. jest kierowanie do właściwych organów wniosków o umorzenie w całości odsetek za zwłokę, z uwagi na interes publiczny.

Pozostałe nieprawidłowości przy gospodarowaniu nieruchomościami

Pozostałe nieprawidłowości w gospodarowaniu przejętymi nieruchomościami stwierdzono w jednym starostwie³⁴. Dotyczyły one: nieujawnienia praw należnych SP w księgach wieczystych dla czterech nieruchomości (własności trzech i użytkowania wieczystego jednej), braku zmian

³⁰ Przed podjęciem działań w następstwie kontroli.

³¹ UM Bydgoszcz, UM Toruń, SP Bydgoszcz, SP Toruń.

³² ZUS, Wojewódzki Urząd Pracy, urząd gminy.

³³ UM Bydgoszcz, UM Toruń, SP Toruń, SP Nakło.

³⁴ UM Toruń.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

zapisów w ewidencji gruntów i budynków w zakresie nabytego użytkowania wieczystego jednej nieruchomości oraz niezarejestrowania w zasobie nieruchomości czterech nabytych nieruchomości i prawa użytkowania wieczystego dwóch.

Z informacji uzyskanych od ośmiu starostów wynika, że napotykali oni na wiele problemów w realizacji zadań, w tym na niewystarczające środki finansowe przeznaczone na realizację roszczeń i zagospodarowanie przejętego mienia, np. będącego w złym stanie lub wymagającego poniesienia wydatków związanych z usunięciem odpadów. Wskazali na brak wytycznych w zakresie procedur służących usystematyzowaniu i usprawnieniu działań starostów.

W zakresie problemów przy identyfikacji mienia podmiotów nieprzerejestrowanych starostowie wskazali na brak dostępu do narzędzi zapewniających skuteczną weryfikację stanu posiadania, jak np. sprawdzenie ich pod względem podatkowym lub w zakresie stanu rachunków bankowych na dzień 1 stycznia 2016 r., czy odnośnie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu³⁵. Mieli również trudności z przejęciem pojazdów, np. w przypadku braku możliwości jego odnalezienia, braku dokumentów niezbędnych do przerejestrowania. Z własnością pojazdów wiązał się też obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, a niespełnienie tego obowiązku może skutkować karą finansową.

Jednym z problemów był też – w opinii starostów – brak jasno określonego sposobu postępowania po uregulowaniu zobowiązań wykreślonych podmiotów, w przypadku jeśli decyzję przejmującą wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości i przekazuje ją staroście właściwemu ze względu na ostatnią siedzibę podmiotu. W tej sprawie wypowiedzieli się zarówno Minister Infrastruktury i Budownictwa³⁶ oraz Minister Sprawiedliwości³⁷. Wskazali, że art. 9 ust. 2j ustawy *wprowadzającej KRS* ma charakter przejściowy i przełamuje zasadę wynikającą z art. 11 ustawy *o gospodarce nieruchomościami* tylko na określony czas. Po spełnieniu wymienionych w ustawie *wprowadzającej KRS* przesłanek, tj. wydaniu decyzji o nabyciu nieruchomości przez SP (art. 9 ust. 2i) oraz zaspokojeniu roszczeń (art. 9 ust. 2c), gospodarowanie nieruchomościami SP będzie należało do starostów właściwych ze względu na położenie nieodpłatnie nabytej nieruchomości.

³⁵ Na podstawie ewidencji gruntów i budynków dotychczas starosta był w stanie ustalić mienie podmiotu wykreślonego jedynie co do nieruchomości będących własnością lub w użytkowaniu wieczystym, ale nie było informacji o spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu.

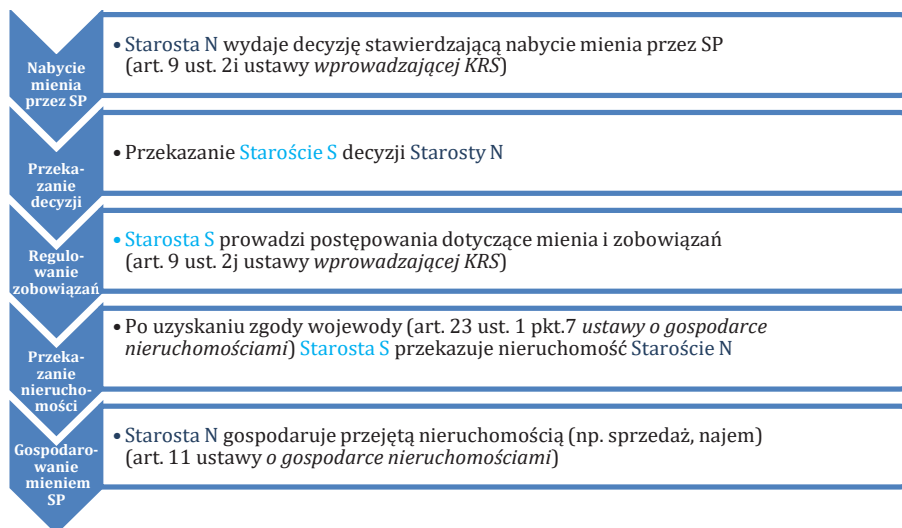
³⁶ W piśmie z 27 czerwca 2017 r. DGN.1.650.039.2017.JL do Prezydenta Miasta Szczecina.

³⁷ W piśmie z 24 listopada 2017 r. do Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego.

WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI

Infografika nr 2

Przejęcie przez SP mienia podmiotu nieprzerejestrowanego mającego siedzibę na terenie Powiatu S i nieruchomości na terenie Powiatu N

Źródło: opracowanie własne NIK.

Wśród czynności podjętych przez trzech z sześciu objętych kontrolą starostów było m.in. skierowanie zapytania do właściwych sądów rejonowych prowadzących KRS. Te jednak odmawiały starostom wsparcia z powodu znaczącej pracochłonności przetwarzania danych o podmiotach nieprzerejestrowanych. Tymczasem na innych obszarach kraju mogło to wyglądać inaczej. W województwie zachodniopomorskim jeden sąd przekazał staroście opracowywaną przez dwa lata listę podmiotów nieprzerejestrowanych, a kolejny przez dwa lata wysyłał zawiadomienia o uznaniu podmiotów za wykreślone z rejestru³⁸.

W żadnym z 21 skontrolowanych przypadków przejętego mienia, pozbawieni praw majątkowych wspólnicy, członkowie spółdzielni i inne osoby uprawnione do udziału w majątku likwidacyjnym nie podejmowali działań w celu dochodzenia swych praw z przejętego przez SP majątku, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z 11 grudnia 2019 r.³⁹

Trybunał Konstytucyjny stwierdził niekonstytucyjność art. 9 ust. 2b ustawy *wprowadzającej KRS* w zakresie, w jakim na podstawie tego przepisu prawa wspólników, członków spółdzielni i innych osób uprawnionych do udziału w majątku likwidacyjnym wykreślonych podmiotów wygasają z chwilą wykreślenia podmiotu z rejestru. Konsekwencją wyroku – z uwagi na to, że skutki majątkowe, o których mowa ww. przepisie nastąpiły z mocy prawa 1 stycznia 2016 r. –środkiem sanacji konstytucyjności jest roszczenie o odszkodowanie z art. 417¹ § 1 *Kodeksu cywilnego*. Osoby, którym zostały wygaszone uprawnienia do majątku pozostałego po likwidacji podmiotu nieprzerejestrowanego, mogą żądać odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez wydanie aktu normatywnego.

³⁸ Informacje te uzyskano od dwóch starostów z terenu tego województwa.

³⁹ Sygn. akt P 13/18, (Dz. U. poz. 2421).

6. ZAŁĄCZNIKI

6.1. Metodyka kontroli i informacje dodatkowe

Ocena działań starostów z terenu województwa kujawsko-pomorskiego związanych z nabywaniem przez SP nieodpłatnie z mocy prawa mienia podmiotów nieprzerejestrowanych, w tym w zakresie:

- a) identyfikacji podmiotów,
- b) ustalenia ich majątku,
- c) działań wynikających z przejmowania mienia.

Badania kontrolne zostały przeprowadzone w sześciu jednostkach: trzech urzędach miast na prawach powiatu i trzech starostwach powiatowych.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy o *Najwyższej Izbie Kontroli*⁴⁰ z uwzględnieniem kryteriów: legalności, gospodarności i rzetelności (art. 5 ust. 2 tej ustawy).

Lata 2016–2020, do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem. Czynności kontrolne prowadzono od 16 marca do 29 maja 2020 r.

W ramach przygotowania przedkontrolnego zasięgnięto informacji od: 11 starostów, w tym 10 z terenu województwa⁴¹, Wojewody, Sądów Rejonowych w Bydgoszczy i Toruniu oraz Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy. W trakcie kontroli zasięgnięto informacji od dwóch starostów spoza województwa oraz Prokuratury Krajowej.

Kontrola została podjęta z inicjatywy własnej NIK. W tym zakresie NIK nie podejmowała dotychczas czynności kontrolnych. Przeprowadziła natomiast kontrolę obejmującą porządkowanie stanu prawnego nieruchomości, tj. P/18/003 *Działania organów administracji publicznej na rzecz ujawniania prawa własności nieruchomości w księgach wieczystych*, będącą następstwem kontroli P/08/001 *Aktualizacja stanu faktycznego i prawnego nieruchomości przez organy gospodarujące mieniem stanowiącym zasób nieruchomości Skarbu Państwa, gminny zasób nieruchomości i mienie gminne*.

Przy wyborze jednostek do kontroli kierowano się danymi uzyskanymi z Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, w zakresie liczby podmiotów wykreślonych z REGON oraz informacją Wojewody o uzyskanych dochodach. Typując jednostki zapewniono kontrolę dwóch rodzajów powiatów, czyli trzy ziemskie i trzy miasta na prawach powiatu.

Wyniki kontroli przedstawiono w sześciu wystąpieniach pokontrolnych. W pięciu z nich sformułowano wnioski w sprawie usunięcia nieprawidłowości, których było ogółem 14. Dotyczyły przede wszystkim podjęcia lub kontynuowania działań w celu ustalenia wszystkich nabytych z mocy prawa składników mienia po podmiotach nieprzerejestrowanych, w tym wskazanych przez NIK (pięć wniosków) oraz rozliczeń podatkowych (siedem wniosków).

Cel główny kontroli

Zakres podmiotowy

Kryteria kontroli

Okres objęty kontrolą

Działania na podstawie art. 29 ustawy o NIK

Analiza przedkontrolna

Wnioski pokontrolne

⁴⁰ Dz. U. z 2020 r., poz. 1200, dalej: „ustawa o NIK”.

⁴¹ W tym pięć starostw objęto następnie kontrolą NIK.

ZAŁĄCZNIKI

Z informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych wynika, że zrealizowano sześć wniosków (43%) i podjęto działania w celu realizacji kolejnych ośmiu wniosków (57%).

Zastrzeżenia zgłoszone do wystąpień pokontrolnych i sposób ich rozpatrzenia

Starosta Nakielski w piśmie z 17 czerwca 2020 r. zgłosił dwa zastrzeżenia do skierowanego do niego wystąpienia pokontrolnego dotyczące: oceny i nieprawidłowości w zakresie nierzetelnych działań oraz informacji ze stanu faktycznego. Zespół Orzekający Komisji Rozstrzygającej uchwałą z 27 lipca 2020 r. oddalił zastrzeżenia w całości.

Finansowe rezultaty kontroli

W trakcie kontroli stwierdzono nieprawidłowości finansowe na kwotę 3012 tys. zł, dotyczące finansowych skutków nieprawidłowości, z tego:

- 2024,3 tys. zł dotyczyło kwot nienależnie uzyskanych, tj. wartości majątku przejętego w sposób nieuprawniony (2010,4 tys. zł) i nienależnie pobranego podatku od nieruchomości 13,9 tys. zł;
- 987,7 tys. zł dotyczyło uszczuplenia środków lub aktywów, w tym 972,6 tys. zł mienia niezidentyfikowanego przed kontrolą NIK, 12,4 tys. zł niezapłaconego podatku od nieruchomości wraz odsetkami, a 2,7 tys. zł zawyżonej kwoty przekazanej na rachunek budżetu państwa z tytułu gospodarowania nieruchomościami, stanowiącej dochód powiatu.

W następstwie przeprowadzonej przez NIK kontroli do 17 września 2020 r. uzyskano pożytki w kwocie 998,8 tys. zł. Kontrola wykazała, że w wyniku zaniechania starostowie nie zidentyfikowali łącznie 11 podmiotów posiadających majątek obejmujący m.in. 23 nieruchomości. Wartość 22 z nich nie została dotychczas oszacowana.

Wykaz jednostek kontrolowanych

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Delegatura NIK w Bydgoszczy	Urząd Miasta Bydgoszczy	Rafał Bruski
2.		Urząd Miasta Torunia	Michał Zaleski
3.		Urząd Miasta Włocławek	Marek Wojtkowski
4.		Starostwo Powiatowe w Bydgoszczy	Wojciech Porzych
5.		Starostwo Powiatowe w Toruniu	Marek Olszewski ⁴²
6.		Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią	Tadeusz Sobol ⁴³

⁴² W okresie objętym kontrolą Starostą był również Mirosław Graczyk (od 28 listopada 2014 r. do 17 listopada 2018 r.).

⁴³ W okresie objętym kontrolą Starostą był również Tomasz Miłowski (od 28 listopada 2014 r. do 20 listopada 2018 r.).

Wykaz ocen kontrolowanych jednostek

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			Prawidłowe	Nieprawidłowe
1.	Urząd Miasta Bydgoszcy	opisowa	<p>W Urzędzie podjęto działania mające na celu zidentyfikowanie podmiotów nieprzejętych, które nie dopełniły obowiązku rejestracji w KRS w terminie określonym w art. 9 ust. 2 ustawy wprowadzającej KRS. Biorąc pod uwagę, że skierowanie pisma do sądu rejestrowego nie pozwoliło na uzyskanie listy podmiotów nieprzejętych, w Urzędzie zidentyfikowano podmioty podlegające powyższemu uregulowaniu w toku innych spraw i postępowań.</p> <p>Rzeczelnie prowadzono sprawy dotyczące nabycia przez SP mienia podmiotów nieprzejętych, m.in. badając wszelkie okoliczności mające znaczenie dla potwierdzenia zasadności zastosowania trybu określonego w art. 9 ustawy wprowadzającej KRS.</p> <p>Prawidłowo postępowano także z nabytym przez SP mieniem. W szczególności, w odniesieniu do nabytych praw do nieruchomości, Prezydent wykonywał obowiązki określone w ustawie o gospodarce nieruchomościami, w tym zapewnił prawidłowe ewidencjonowanie nabytych nieruchomości oraz wykazanie praw SP w księgach wieczystych.</p>	<p>Dokonana w trakcie kontroli NIK weryfikacja baz danych Urzędu z danymi o podmiotach nieprzejętych, otrzymanymi z Głównego Urzędu Statystycznego wykazała, że powyższe działania nie były wystarczające. Według zapisów w księgach wieczystych na terenie Bydgoszcy znajdują się nadal nieruchomości, do których prawa miały podmioty nieprzejęte.</p> <p>Stwierdzono, że po nabyciu nieruchomości przez SP w Urzędzie nie podejmowano działań mających na celu złożenie odpowiednich deklaracji na podatek od nieruchomości, czym naruszono art. 6 ust. 1 i ust. 9 w związku z art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o podatkach lokalnych.</p>
2	Urząd Miasta Torunia	opisowa	<p>W Urzędzie podjęto wystarczające działania w celu identyfikacji podmiotów nieprzejętych wskazanych w art. 9 ust. 2a ustawy wprowadzającej KRS mających siedzibę na terenie gminy miasta Torunia, których mienie nabył z mocy prawa Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta Torunia. Działania te były zgodne z otrzymanymi zaleceniami (wytycznymi) z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz od Wojewody Kujawsko-Pomorskiego. Prezydent Torunia prawidłowo zrealizował wynikający z art. 9 ust. 2i pw. KRS obowiązek wydania decyzji stwierdzających nabycie przez Skarb Państwa własności nieruchomości albo użytkowania wieczystego po podmiotach nieprzejętych. Decyzje wydano we wszystkich wymagających tego sprawach.</p>	<p>NIK ocenia, że nie podjęto skutecznych działań pozwalających na ustalenie mienia zidentyfikowanych podmiotów nieprzejętych, w tym trzech podmiotów będących dłużnikami Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu. Ustalania mienia tych podmiotów bezzasadnie ograniczono wyłącznie do własności nieruchomości. Ponadto jako nieprawidłowe oceniono również zaniechanie ustalenia na podstawie stosownych dokumentów praw przysługujących członkom dwóch nieprzejętych spółdzielni mieszkaniowych, którzy zgodnie z art. 9 ust. 2g ustawy wprowadzającej KRS nabyli prawo własności lokalu albo prawo najmu lokalu.</p> <p>NIK ocenia, że nienależyte gospodarowanie przejętymi nieruchomościami, co potwierdzają stwierdzone nieprawidłowości dotyczące m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nieujawnienia w księgach wieczystych własności SP trzech nieruchomości i użytkowania wieczystego jednej nieruchomości; – niedokonania zmian w Ewidencji Gruntów i Budynków wynikających z nabycia użytkowania wieczystego jednej nieruchomości; – niezawidencjonowania w sposób wskazany w art. 23 ust. 1 pkt 1 i ust. 1c ustawy o gospodarce nieruchomościami czterech nieruchomości oraz prawa użytkowania wieczystego dwóch nieruchomości nabytych przez SP i stanowiących jego zasób; – niezłożenia deklaracji na podatek od nieruchomości oraz zapłaty podatku od nieruchomości w kwocie 4,0 tys. zł, czym naruszono art. 6 ust. 1 i ust. 9 w związku z art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o podatkach lokalnych.

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			Prawidłowe	Nieprawidłowe
3	Urząd Miasta Włocławek	opisowa		Jako nieprawidłowe NIK oceniła niepodjęcie w Urzędzie działań w celu ustalenia składników mienia podmiotów nieprzerejestrowanych innych, niż nieruchomości ujęte w ewidencji gruntów i budynków Miasta Włocławek oraz pojazdy figurujące w ewidencji pojazdów i kierowców, tj. działań zmierzających do uzyskania informacji z ksiąg rachunkowych i akt rejestrowych ww. podmiotów, w celu ustalenia wszytkich ich aktywów i zobowiązań według stanu na dzień nabycia mienia przez SP.
4	Starostwo Powiatowe w Bydgoszczy	opisowa	<p>Starostwo realizowało zaplanowane działania mające na celu identyfikację podmiotów nieprzerejestrowanych, wykorzystując własne bazy danych oraz korzystając z informacji uzyskiwanych od innych organów i urzędów. W powyższym zakresie m.in. analizowano zadłużenia w podatku od nieruchomości i opłatach za użytkowanie wieczyste oraz ewidencję gruntów i budynków, a także weryfikowano informacje przekazywane przez gminy z terenu powiatu. Nie budzi zastrzeżeń zarówno zakres tych działań, jak i stosowane praktyki.</p> <p>Działania podejmowane w celu ustalenia majątku zidentyfikowanych podmiotów nieprzerejestrowanych były wystarczające i rzetelne oraz zgodne z przyjętymi procedurami wewnętrznymi. W analizowanych przypadkach wykorzystano wszystkie istniejące możliwości identyfikacji mienia i określenia jego wartości.</p> <p>W sprawie, w której doszło do faktycznego przejęcia na rzecz SP majątku podmiotu nieprzerejestrowanego, Starosta wydał wymaganą decyzję administracyjną.</p>	

Lp.	Nazwa jednostki kontrolowanej	Ocena kontrolowanej działalności	Stany mające wpływ na wydaną ocenę:	
			Prawidłowe	Nieprawidłowe
5	Starostwo Powiatowe w Toruniu	opisowa	Najwyższa Izba Kontroli ocenia przy tym jako prawidłowy sposób zbycia nieruchomości pozostających po – właściwie zidentyfikowanej jako nieprzerejestrowana do KRS – spółce z Torunia.	<p>NIK ocenia, że działania starosty toruńskiego, podejmowane w celu ustalenia zbioru podmiotów nieprzerejestrowanych do KRS, nie przyczyniły się do zidentyfikowania wszystkich podmiotów nieprzerejestrowanych. Ponadto niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 9 ust. 2a ustawy wprowadzającej KRS spowodowało stwierdzenie nabycia przez SP prawa własności majątku stanowiących własność trzech stowarzyszeń, które do KRS wpisywane są z urzędu. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:</p> <ul style="list-style-type: none"> – niepodjęcia działań w celu ustalenia, czy majątek jednej spółdzielni, której nie wpisano do KRS, powinien być przejęty przez SP; – niewszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nabycia przez SP prawa własności nieruchomości pozostającej po spółdzielni nieprzerejestrowanej do KRS; – wydania decyzji o stwierdzeniu nabycia prawa własności majątku stanowiących własność trzech ochotniczych straży pożarnych, pomimo że ochotnicze straże pożarne znajdowały się w grupie podmiotów, które do KRS wpisywane są z urzędu; – braku złożenia deklaracji podatkowych w związku z nabyciem przez SP nieruchomości; – odprowadzenia kwoty 2,7 tys. zł, stanowiącej dochód powiatu toruńskiego, należny ze sprzedaży nieruchomości SP, jako dochód budżetu państwa
6	Starostwo Powiatowe w Nakle	opisowa	Najwyższa Izba Kontroli ocenia jako prawidłowy sposób przejęcia i zbycia części nieruchomości pozostających po jednym podmiocie.	<p>NIK jako nierzetelne ocenia działania starosty nakleńskiego, podejmowane w celu ustalenia podmiotów nieprzerejestrowanych do KRS. Z inicjatywy własnej starostwa nie zidentyfikowano takich podmiotów ani pozostającego po nich mienia.</p> <p>Podkreślić należy, że jedyny przypadek nabycia nieruchomości nie był wynikiem działań starostwa lecz uzyskaniem informacji od innej instytucji. Ponadto ustalone w toku kontroli podmioty nieprzerejestrowane można było zidentyfikować w oparciu o zasoby danych gromadzone przez starostwo.</p> <p>Stwierdzona nieprawidłowość zakresie przejęcia i zbycia części nieruchomości dotyczyła opóźnienia w sporządzaniu deklaracji na podatek od nieruchomości.</p>

6.2. Analiza stanu prawnego i uwarunkowań organizacyjno-ekonomicznych

Uwarunkowania organizacyjno-ekonomiczne

Porządkowanie rejestru z opóźnieniem

Krajowy Rejestr Sądowy powstał na podstawie ustawy o KRS i prowadzony jest przez sądy rejonowe. Stał się ważnym źródłem informacji o podmiotach gospodarczych. Pełni funkcję ewidencyjną, informacyjną, legalizacyjną oraz gwarancyjną nie tylko w obrocie krajowym, ale również w obrocie międzynarodowym. Zastąpił dotychczasowy Rejestr Handlowy, który został zamknięty wraz z wejściem w życie ustawy o KRS, tj. z początkiem 2001 r. Podmioty wpisane do dotychczasowego rejestru zobowiązane zostały do złożenia wniosku o wpis do nowego rejestru – KRS do 31 grudnia 2003 r. Pomimo wielokrotnego przedłużania terminu na złożenie takiego wniosku przez ustawodawcę, część podmiotów nie skorzystała z takiej możliwości. W ocenie ustawodawcy, mając na względzie pewność oraz bezpieczeństwo obrotu gospodarczego, nie było możliwe akceptowanie takiego stanu rzeczy, bowiem podmioty, które nie zostały przerejestrowane do KRS były poza kontrolą i poza nadzorem sądów rejestrowych, co mogło prowadzić do wielu nadużyć. Przez wzgląd na powyższe oraz fakt nierealizowania w ten sposób dyrektyw⁴⁴ mających na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego UE, ustawodawca zdecydował się uregulować tę kwestię dość restrykcyjnie⁴⁵. W efekcie wprowadzonych zmian od 1 stycznia 2016 r. podmioty, które nie zostały przerejestrowane do KRS – na mocy art. 9 ust. 2a ustawy *wprowadzającej KRS* – utraciły podmiotowość prawną. Ich majątek przeszedł na własność SP z mocy prawa⁴⁶. SP ponosi odpowiedzialność z nabytego mienia za zobowiązania podmiotów podlegających obowiązkowi wpisu do KRS, ale tylko w terminie roku od chwili nabycia mienia przez SP, gdyż po jego upływie wygasają⁴⁷.

Charakterystyka podmiotów

Na terenie województwa funkcjonuje 19 powiatów oraz cztery miasta na prawach powiatu (w Polsce jest ich odpowiednio 314 i 66). W imieniu SP gospodarują one ponad 21 tys. nieruchomościami o powierzchni 27 083 ha. Na ten cel rocznie⁴⁸ otrzymują 4,5 mln zł dotacji. Dodatkowych

⁴⁴ Dyrektywa 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16.09.2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 48 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich (Dz.U.UE.L.2009.258.11) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/30/UE z dnia 25.10.2012 roku, w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 54 drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału (DZ.U.UE.L.2012.315.74).

⁴⁵ Ustawodawca w uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 28 listopada 2014 roku, o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1924), wskazał, że okres ponad 13 lat (liczony od dnia wejścia w życie ustawy o KRS) był okresem w zupełności wystarczającym, aby przy zachowaniu minimum staranności doszło do złożenia wniosku o wpis podmiotu do nowego rejestru – KRS.

⁴⁶ Na podstawie art. 9 ust. 2b ustawy *wprowadzającej KRS*: Z dniem 1 stycznia 2016 r. Skarb Państwa nabywa nieodpłatnie z mocy prawa mienie podmiotów, o których mowa w ust. 2a.

⁴⁷ Zgodnie z art. 9 ust. 2c ustawy *wprowadzającej KRS*: Roszczenia wierzycieli podmiotów, o których mowa w ust. 2a, wygasają, jeżeli nie będą dochodzone przeciwko SP w terminie roku.

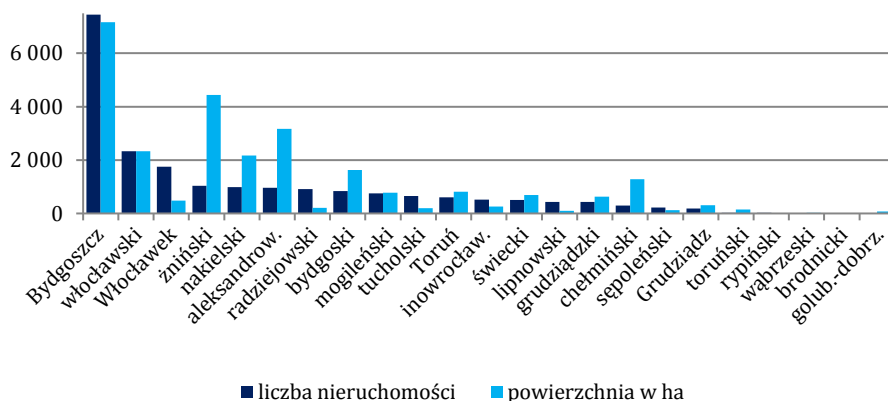
⁴⁸ Na podstawie danych za lata 2016–2020.

ZAŁĄCZNIKI

środków na realizację zadań dotyczących przejmowania majątku po podmiotach nieprzerejestrowanych nie otrzymywały, a wydatki miały być pokrywane z ww. środków dotacji.

Wykres nr 3

Zasób nieruchomości SP, którym dysponowali starostowie w powiatach województwa (według stanu na 31.08.2020 r.)

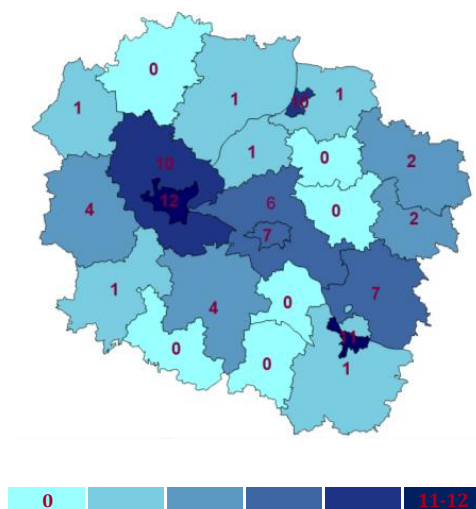
Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych KPUW.

Wojewoda pismami z sierpnia 2017 r. i marca 2018 r. kierowanymi do starostów przypominał o ich obowiązkach w zakresie regulowania stanu prawnego nieruchomości i przekazywania do właściwego zasobu SP. W rezultacie podjętych działań, w tym w następstwie kontroli NIK, na terenie województwa starostowie zidentyfikowali 81 podmiotów, w tym 53% cztery powiaty (najwięcej Prezydent Bydgoszczy – 12). Sześć powiatów nie zidentyfikowało żadnego podmiotu, a kolejne sześć – po jednym.

Efekty podjętych działań w powiatach województwa

Kartogram nr 1

Podmioty nieprzerejestrowane zidentyfikowane przez starostów z województwa w latach 2016–2020

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych KPUW.

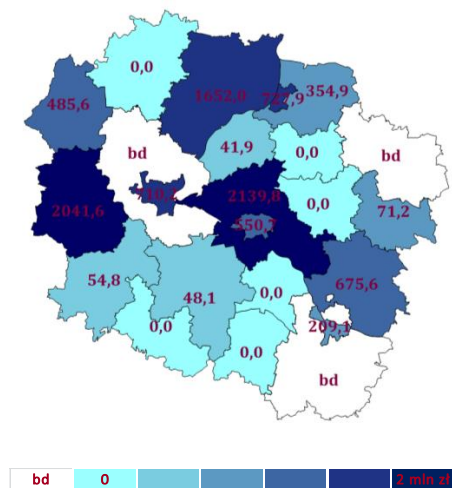
Wartość majątku po podmiotach nieprzerejestrowanych oszacowano na kwotę 9,8 mln zł. Największe kwoty ustalono dotychczas w powiecie toruńskim (2,1 mln zł) i nakielskim (2,0 mln zł). Kwota ta dotyczyła

ZAŁĄCZNIKI

głównie nieruchomości (86%) o powierzchni ponad 25 ha. Szacowanie trwa, stąd mimo zidentyfikowanego majątku, brak na razie pełnej wiedzy na temat wartości przejmowanego mienia.

Kartogram nr 2

Oszacowane mienie podmiotów nieprzerejestrowanych ustalone przez starostów województwa (31.08.2020 r.)

Źródło: opracowanie własne NIK na podstawie danych KPUW.

Z tytułu gospodarowania przejętym mieniem podmiotów nieprzerejestrowanych, na rachunek budżetu państwa wpłynęło dotychczas 1,3 mln zł⁴⁹, w tym 24% po rozpoczęciu kontroli NIK. Kwoty przekazało 10 starostów, w tym najwyższe starosta sępoleński – 461,3 tys. zł i nakielski – 353,7 tys. zł.

Analiza stanu prawnego

Nieodpłatne nabycie z mocy prawa mienia podmiotów nieprzerejestrowanych

Na podstawie art. 9 ust. 2b ustawy *wprowadzającej KRS* z dniem 1 stycznia 2016 r. SP nabył nieodpłatnie z mocy prawa mienie podmiotów wpisanych do dotychczasowego rejestru sądowego, które nie złożyły w ustawowym terminie wniosku o wpis do KRS. Zatem z dniem 1 stycznia 2016 r. na SP przeszły z mocy prawa własność i inne prawa majątkowe przysługujące dotychczas podmiotom nieprzerejestrowanym. Nabycie to ma charakter bezwarunkowy i definitywny. Ustawa *wprowadzająca KRS* nie przewiduje możliwości odmowy przejęcia przez SP mienia nieprzerejestrowanego podmiotu.

Przejęcie zobowiązań

Jednocześnie z dniem 1 stycznia 2016 r. na SP przeszły zobowiązania tychże podmiotów, jednak odpowiedzialność za te zobowiązania została przez ustawodawcę w dwojaki sposób ograniczona:

- poprzez określenie w art. 9 ust. 2b zd. drugiej ustawy *wprowadzającej KRS*, że jest to odpowiedzialność wyłącznie z nabytego mienia (tzw. odpowiedzialność *cum viribus patrimonii*),

⁴⁹ Według stanu na 31 sierpnia 2020 r.

- poprzez ustanowienie w art. 9 ust. 2c ustawy *wprowadzającej KRS* rocznych terminów zawitych do dochodzenia oraz do egzekwowania roszczeń przez wierzycieli nieprzerejestrowanych podmiotów.

W związku z przejściem na SP mienia oraz zobowiązań nieprzerejestrowanych podmiotów ustawodawca nałożył w ustawie *wprowadzającej KRS* określone zadania na właściwych starostów:

- zgodnie z art. 9 ust. 2i starosta właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości stwierdza, w drodze decyzji, nabycie przez SP zgodnie z ust. 2b własności nieruchomości albo użytkowania wieczystego. Przepis powyższy nie modyfikuje ogólnej zasady wynikającej z art. 9 ust. 2b, zgodnie z którą nabycie mienia przez SP następuje z mocy prawa. Zatem decyzja wydawana przez starostę ma charakter deklaratoryjny, co znajduje potwierdzenie w orzecznictwie sądowym⁵⁰.
- zgodnie z art. 9 ust. 2j starosta właściwy ze względu na ostatnią siedzibę podmiotu nieprzerejestrowanego, wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, reprezentuje SP w postępowaniach dotyczących mienia i zobowiązań, o których mowa w ust. 2b, oraz w innych sprawach dotyczących gospodarowania tym mieniem. W związku z tym, że przepis nie czyni w tym zakresie rozróżnienia, należy przyjąć (w myśl zasady *lege non distinguente nec nostrum est distinguere*), że zakres upoważnienia do reprezentacji SP obejmuje postępowania sądowe i administracyjne, zarówno będące w toku, jak i wszczęte po wejściu w życie przepisu ustawy. Wskazuje się, że upoważnienie do reprezentowania SP „w innych sprawach dotyczących gospodarowania mieniem” obejmuje dokonywanie w imieniu SP czynności prawnych i faktycznych w odniesieniu do przedmiotowego mienia.

Z przepisów ustawy *wprowadzającej KRS* dotyczących zadań nałożonych na właściwych starostów nie wynika jednoznacznie czy powinni oni z własnej inicjatywy podejmować działania związane z ustaleniem lokalizacji nieruchomości przejętych przez SP celem wydania decyzji administracyjnej, o której mowa w art. 9 ust. 2i tej ustawy, jak również działania związane z ustaleniem istnienia mienia i zobowiązań przejętych przez SP celem udziału w postępowaniach oraz w innych sprawach dotyczących gospodarowania mieniem, zgodnie z art. 9 ust. 2j tej ustawy. Nie oznacza to jednak, że wykonanie art. 9 ust. 2b, ust. 2i i ust. 2j ustawy *wprowadzającej KRS* powinno ograniczać się do działań starostów podejmowanych na podstawie „przypadkowo” uzyskanych informacji.

Składniki majątkowe nabyte przez SP na mocy art. 9 ust. 2b ustawy *wprowadzającej KRS* stanowią, począwszy od dnia 1 stycznia 2016 r., część mienia SP oraz według art. 44¹ § 1 *Kodeksu cywilnego* część szerszej kategorii mienia państwowego. Co do zasady nie tworzą one odrębnej masy majątkowej⁵¹ i należy do nich stosować regulacje prawne dotyczące mienia

Zadania z ustawy wprowadzającej KRS dla właściwych starostów

Z przepisów ustawy wprowadzającej KRS nie wynika pełen zakres obowiązków dla właściwych starostów

Nabyte składniki majątkowe stanowią mienie SP i mienie państwowe

⁵⁰ Tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. akt I ACa 292/19.

⁵¹ „Odrębny” charakter mienia nabytego na mocy art. 9 ust. 2b ustawy *wprowadzającej KRS* polegał jedynie na tym, że wierzyciele podmiotów nieprzerejestrowanych mogli zaspokoić się wyłącznie z tego mienia w myśl art. 9 ust. 2b zd. drugie. W przypadku upływu rocznych terminów zawitych przewidzianych na dochodzenie i egzekwowanie roszczeń przez wierzycieli podmiotów nieprzerejestrowanych zniknęła ta odrębność.

Obowiązki w zakresie zarządzania mieniem państwowym

SP oraz mienia państwowego. W związku z tym, w odniesieniu do mienia nabytego na mocy art. 9 ust. 2b *wprowadzającej KRS* znajdują również zastosowanie zasady dotyczące zarządzania mieniem państwowym.

Zgodnie z obowiązującym do dnia 31 grudnia 2016 r. art. 17b ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. *o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*⁵² jednostki budżetowe:

- 1) gospodarują na zasadach racjonalnej i oszczędnej gospodarki mieniem SP, w które zostały wyposażone;
- 2) zapewniają ochronę tego mienia;
- 3) mogą zbywać składniki rzeczowe majątku ruchomego.

Obowiązująca od 1 stycznia 2017 r. ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. *o zasadach zarządzania mieniem państwowym*⁵³ w art. 4 ust. 2 wskazuje na obowiązek zarządzania mieniem państwowym zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki, z zachowaniem szczególnej staranności. Natomiast zgodnie z art. 5 ust. 1 tej ustawy organy administracji publicznej oraz kierownicy jednostek, kierując się zasadami określonymi w art. 4, gospodarują nabytym lub powierzonym tym organom lub jednostkom mieniem SP oraz mogą zbywać jego składniki, a w szczególności:

- 1) zapewniają wycenę mienia;
- 2) zabezpieczają mienie przed uszkodzeniem lub zniszczeniem;
- 3) wykonują czynności związane z naliczaniem należności za mienie udostępnione przed ich przejęciem oraz prowadzą windykację tych należności;
- 4) współpracują z innymi organami, które na mocy przepisów odrębnych gospodarują mieniem oraz z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- 5) podejmują czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych na mieniu, o zapłatę należności za korzystanie z mienia, roszczenia ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenie nabycia spadku, stwierdzenie nabycia własności przez zasiedzenie;
- 6) składają wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości oraz wpis w księdze wieczystej;
- 7) zapewniają ochronę tego mienia.

Przepisy prawa nie zawierają definicji szczególnej staranności. W orzecnictwie sądowym, odnosząc się do wymogu zachowania szczególnej staranności przy wykonywaniu zarządu mieniem komunalnym⁵⁴ przyjęto, że: „Trzeba zatem odwołać się do pojęcia należytej staranności, którym posługuje się Kodeks cywilny (art. 355). Przez „należyłą staranność” rozumie się staranność ogólnie wymaganą w stosunkach danego rodzaju. Podwyższonej staranności wymaga kodeks cywilny w zakresie prowadzonej

⁵² Dz. U. z 2016 r. poz. 154, ze zm.

⁵³ Dz. U. z 2020 r. poz. 735.

⁵⁴ Według art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (Dz.U. z 2020 r. poz. 713) obowiązkiem osób uczestniczących w zarządzaniu mieniem komunalnym jest zachowanie szczególnej staranności przy wykonywaniu zarządu zgodnie z przeznaczeniem tego mienia i jego ochrona.

przez dłużnika działalności gospodarczej, którą określa przy uwzględnieniu zawodowego charakteru tej działalności. Można zatem przyjąć, że „szczególna staranność” powinna być wyższa od należytej, a nawet wyższa od staranności wymaganej od prowadzącego działalność gospodarczą. Z konieczności zachowania szczególnej staranności wydaje się wynikać obowiązek sprowadzenia tego ryzyka do minimum bądź całkowitej jego eliminacji⁵⁵.

Przepisy prawa przewidują również obowiązek ujawniania prawa własności nieruchomości SP w księgach wieczystych. Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych właściciel nieruchomości jest obowiązany do niezwłocznego złożenia wniosku o ujawnienie swego prawa w księgę wieczystej. Według art. 36 ust. 1 tej ustawy sądy, organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz notariusze sporządzający akty poświadczenia dziedziczenia zawiadamiają sąd właściwy do prowadzenia księgi wieczystej o każdej zmianie właściciela nieruchomości, dla której założona jest księga wieczysta. Ponadto uporządkowaniu stanu prawnego nieruchomości miała służyć ustawa z dnia 7 września 2007 r. o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego⁵⁶. Na podstawie jej przepisów wyznaczono określonym organom, m.in. starostom, terminy na dokonanie czynności w celu ujawnienia w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości, które na mocy odrębnych przepisów przeszły na własność SP i jednostek samorządu terytorialnego. Jednocześnie w uzasadnieniu do projektu tej ustawy wskazano, że istotą tej regulacji nie jest nałożenie nowych obowiązków, lecz wyegzekwowanie od właściwych organów już istniejących obowiązków⁵⁷.

Zgodnie z art. 9 ust. 2b ustawy wprowadzającej KRS prawa wspólników, członków spółdzielni i innych osób uprawnionych do udziału w majątku likwidacyjnym wygasają z chwilą wykreślenia podmiotu z rejestru. W wyroku z 11 grudnia 2019 r.⁵⁸ Trybunał Konstytucyjny uznał jednak, że pozbawienie ich praw majątkowych wychodzi poza cel ustawy, którym jest wzmocnienie pewności obrotu i ochrony osób trzecich. W konsekwencji przyjęto, że z dniem 1 stycznia 2016 r. doszło do nieodpłatnego nabycia przez Skarb Państwa mienia nieprzerejestrowanych podmiotów, ale jednocześnie pozostawiono ww. podmiotom możliwość dochodzenia roszczeń we wskazanym zakresie.

Obowiązki w zakresie ujawniania prawa własności nieruchomości SP w księgach wieczystych

Prawa wspólników, członków i innych osób uprawnionych do udziału w majątku

⁵⁵ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 21 września 2011 r., sygn. akt I OSK 1022/11.

⁵⁶ Dz. U. z 2012 r. poz. 1460.

⁵⁷ „Rzeczpospolita Polska, jako w pełni suwerenne i demokratyczne państwo prawne, nie może tolerować stanu będącego wynikiem zaniedbań i braku należytej troski o udokumentowanie własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego. Kierując się tą troską należy doprowadzić do niezwłocznego podjęcia wszelkich działań zmierzających do ujawnienia w systemie ksiąg wieczystych rzeczywistego stanu prawnego nieruchomości (...) Projektowana ustawa dotyczy zatem porządkowania stanu ujawniania w księgach wieczystych własności Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego. Nie nakłada ona nowych zadań na organy właściwe w sprawach gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego, które wynikają z zakresu ich obowiązków, kształtowanych przepisami innych ustaw, a wprowadza system egzekwowania wykonania obowiązków, których realizacja nie może pozostawać nadal w poważnej zwłoce” (druk sejmowy nr 2107, s. 10).

⁵⁸ Sygn. akt P 13/18, (Dz. U. poz. 2421).

ZAŁĄCZNIKI

Właściwość starosty w reprezentowaniu SP

Na podstawie art. 11 ustawy o gospodarce nieruchomościami, z zastrzeżeniem wyjątków wynikających z przepisów tej ustawy oraz odrębnych ustaw, organem reprezentującym SP w sprawach gospodarowania nieruchomościami jest starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej.

Dochody z tytułu realizowanych zadań

W związku z realizacją przypisanych zadań powiatom przysługuje 5% lub 25% dochodu uzyskanych na rzecz budżetu państwa. Zgodnie z art. 23 ust. 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami od wpływów osiągniętych ze sprzedaży, opłat z tytułu trwałego zarządu, użytkowania, czynszu dzierżawnego i najmu – nieruchomości SP, o których mowa w ust. 1, a także od wpływów osiągniętych z opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości SP oddanych w użytkowanie wieczyste, oraz od odsetek za nieterminowe wnoszenie tych należności, potrąca się 25% środków, które stanowią dochód powiatu, na obszarze którego położone są te nieruchomości. Zaś zgodnie art. 5 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego⁵⁹ źródłami dochodów własnych powiatu jest 5% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.

⁵⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 23, ze zm.

6.3. Wykaz aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740).
2. Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. *o Krajowym Rejestrze Sądowym* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1500, ze zm.).
3. Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. *Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym* (Dz.U. Nr 121, poz. 770, ze zm.).
4. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1170, ze zm.).
5. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* (Dz. U. z 2020 r. poz. 65, ze zm.).
6. Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. *o księgach wieczystych i hipotece* (Dz. U. z 2019 r. poz. 2204).
7. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. *o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz. U. z 2020 r. poz. 23, ze zm.).
8. Ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. *o zasadach zarządzania mieniem państwowym* (Dz. U. z 2020 r. poz. 735).
9. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. *o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego* (Dz. U. z 2012 r. poz. 1460).
10. Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. *o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa* (Dz. U. z 2016 r. poz. 154, ze zm.) uchylona z dniem 1 stycznia 2017 r.
11. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, ze zm.).
12. Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. *o ochronie przeciwpożarowej* (Dz. U. z 2020 r. poz. 961, ze zm.).

6.4. Wykaz podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej;
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej;
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej;
4. Prezes Rady Ministrów;
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego;
6. Rzecznik Praw Obywatelskich;
7. Przewodniczący Sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej;
8. Przewodniczący Sejmowej Komisji Infrastruktury;
9. Przewodniczący Sejmowej Komisji Finansów Publicznych;
10. Przewodniczący Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka;
11. Przewodniczący Senackiej Komisji Infrastruktury;
12. Przewodniczący Senackiej Komisji Budżetu i Finansów Publicznych;
13. Minister Sprawiedliwości;
14. Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej;
15. Minister Rozwoju, Pracy i Technologii;
16. Minister Infrastruktury;
17. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego;
18. Wojewodowie;
19. Starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu z terenu województwa.

6.5. Stanowisko Ministra do informacji o wynikach kontroli

MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

BM-VI.0910.4.2021

Warszawa, 09 lutego 2021 r.

Pan
Marian Banaś
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Szanowny Panie Prezesie,

stosowanie do dyspozycji art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹ przedstawiam poniżej stanowisko Ministra Sprawiedliwości do Informacji o wynikach kontroli – I/20/001 *Realizacja przez starostów zadań związanych z nieodpłatnym nabywaniem przez skarb państwa mienia należącego do podmiotów nieprzerejestrowanych.*

W pierwszej kolejności pragnę podnieść, że w kilku miejscach Informacji wskazano, że art. 10 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym² stanowił podstawę nakładającą na sąd rejestrowy bezwzględny obowiązek przerejestrowania do Krajowego Rejestru Sądowego podmiotów wcześniej figurujących np. w rejestrach stowarzyszeń prowadzonych przed 1 stycznia 2001 r. przez właściwe sądy okręgowe (wcześniej wojewódzkie). Zdaniem NIK doprowadziło to w konsekwencji do wydania decyzji administracyjnych w stosunku do podmiotów tj. Ochotniczych Straży Pożarnych, które powinny zostać z urzędu (przymusowo) przerejestrowane do Krajowego Rejestru Sądowego, a w związku z tym ich majątek nie powinien być przejęty z mocy prawa przez Skarb Państwa z dniem 1 stycznia 2016 r.

Pragnę wyjaśnić, że art. 10 Przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, zobowiązywał sąd rejestrowy do wszczęcia postępowania z urzędu wobec podmiotów wcześniej figurujących np. w rejestrze stowarzyszeń. Z kolei uregulowanie § 14 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie sposobu

¹ Dz. U. z 2020 r., poz. 1200

² Dz. U. z 1997 r., nr 121 poz. 770

przechowywania dotychczasowych rejestrów i przekazywania akt rejestrowych ora wydawania z nich odpisów, wyciągów i zaświadczeń³ (wydanego na podstawie art. 11 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym) *Akta rejestrowe podmiotów podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego z urzędu, zgodnie z art. 10 ustawy Przepisy wprowadzające, podlegają przekazaniu sądom rejestrowemu w terminie do dnia 31 stycznia 2001 r.* Wszystkie sądy rejestrowe po dniu 1 stycznia 2001 r. podejmowały stosowne działania z urzędu, w stosunku do podmiotów wcześniej figurujący np. w rejestrze stowarzyszeń i których akta zostały im przekazane na podstawie wskazanej powyżej regulacji, zmierzające do przerejestrowania takich podmiotów do Krajowego Rejestru Sądowego. Nie mniej jednak należy zauważyć, że procedura przerejestrowania, nie polegała na automatycznym przeniesieniu danych wcześniej ujawnionych np. w rejestrze stowarzyszeń do Krajowego Rejestru Sądowego. Dane niezbędne do wpisania stowarzyszenia np. Ochotniczej Straży Pożarnej do rejestru stowarzyszeń prowadzonego przez właściwy sąd okręgowy (wcześniej sąd wojewódzki) nie były tożsame z danymi niezbędnymi do przerejestrowania takiego stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego. Jeżeli więc na podstawie danych zawartych w aktach rejestrowych przekazanych przez sąd okręgowy do właściwego sądu rejestrowego, możliwe było dokonanie przerejestrowania danego podmiotu – sąd rejestrowy dokonywał stosownego wpisu podmiotu do Krajowego Rejestru Sądowego. Jeżeli natomiast dane zawarte w aktach rejestrowych przekazanych przez sąd okręgowy do właściwego sądu rejestrowego, nie były kompletne i nie można było dokonać przerejestrowania danego podmiotu, to sąd rejestrowy był uprawniony do wezwania takiego podmiotu do uzupełnienia niezbędnych danych. Jako przykład danych, które można było pozyskać w tamtym czasie tylko od przerejestrowywanego podmiotu, było np. wskazanie numerów PESEL osób piastujących funkcje w organie reprezentacji podmiotu i organie nadzoru, czego nie wymagano w przypadku poprzedniej rejestracji prowadzonej przez sąd okręgowy. W przypadku gdy podmiot nie uzupełnił danych mimo wezwania sądu rejestrowego, takie postępowanie wszczęte z urzędu podlegało umorzeniu, co nie stanowiło przeszkody do przerejestrowania takiego podmiotu na jego wniosek.

Odnosząc się do wniosków skierowanych do Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie działań systemowych pragnę przedstawić następujące stanowisko.

W przypadku wniosku dotyczącego: *opracowania wytycznych w zakresie sposobu identyfikacji podmiotów nieprzerejestrowanych i ustalenia ich majątku, uwzględniających*

³ Dz. U. z 2000 r. nr 117 poz. 1239

wszystkie dostępne narzędzia, w tym dane o podmiotach wykreślonych z REGON – pragnę wskazać, że takie informacje dostępne są tylko na poziomie poszczególnych sądów rejestrowych. Tylko poszczególne sądy rejestrowe są w stanie w oparciu o swoje archiwa przeprowadzić kwerendę, które podmioty wcześniej figurujące np. w rejestrze stowarzyszeń sądów okręgowych, a których akta trafiły do sądów rejestrowych, nie zostały ostatecznie przerejestrowane do Krajowego Rejestru Sądowego. Należy wskazać, że funkcjonujące przed dniem 1 stycznia 2001 r. rejestry stowarzyszeń miały charakter lokalny i nigdy nie zostały scalone czy połączone ze sobą w jedną listę. Tym samym nie istnieje obecnie jedna wspólna baza podmiotów kiedyś wpisanych np. do poszczególnych rejestrów stowarzyszeń przez poszczególne sądy okręgowe, która mogłaby posłużyć do realizacji zacytowanego wniosku.

Odnosząc się do wniosku dotyczącego: *uprawnienia starostów do wglądu w treść ksiąg wieczystych w systemie informatycznym z możliwością wyszukania ksiąg wieczystych według kryterium oznaczenia podmiotu wpisanego w dziale II księgi wieczystej, tj. poprzez wybór nazwy podmiotu*; - pragnę wyjaśnić, że zgodnie z 24b ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne⁴: Główny Geodeta Kraju, we współpracy ze starostami, wojewodami i marszałkami województw oraz Ministrem Sprawiedliwości tworzy i utrzymuje zintegrowany system informacji o nieruchomościach, będący systemem teleinformatycznym, umożliwiającym w szczególności m.in. weryfikację zgodności danych ewidencji gruntów i budynków z danymi zawartymi w księgach wieczystych, a także pozyskiwanie danych zawartych w księgach wieczystych na potrzeby ewidencji gruntów i budynków. Udostępnianie, wymiana i weryfikacja danych następuje za pośrednictwem zintegrowanego systemu informacji o nieruchomościach.

Ustosunkowując się do wniosku w kwestii: *stworzenia listy podmiotów nieprzerejestrowanych, dostępnej dla starostów w trybie online, zawierającej informacje o ostatniej siedzibie podmiotu oraz opcję filtrowania danych dla wybranej gminy/powiatu, ewentualnie uregulowanie współpracy sądów rejonowych prowadzących KRS ze starostami w celu identyfikacji podmiotów nieprzerejestrowanych i zwiększenia aktywności sądów w tym zakresie, polegającej np. na skutecznym przekazywaniu właściwym starostom informacji o tych podmiotach* - aktualnie tu pozostają uwagi odnoszące się do pierwszego wniosku albowiem jedyną drogą stworzenia takiej „listy” jest ręczne i czasochłonne przejście archiwów każdego z sądów rejestrowych, gdzie przechowywane są akta rejestrowych podmiotów wcześniej zarejestrowanych w innych rejestrach i przekazane do nich (na mocy §

⁴ Dz. U. 2020 poz. 2052

14 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie sposobu przechowywania dotychczasowych rejestrów i przekazywania akt rejestrowych oraz wydawania z nich odpisów, wyciągów i zaświadczeń) i ustalenie, które z takich podmiotów nie zostały przerejestrowane do Krajowego Rejestru Sądowego do dnia 31 grudnia 2015 roku. Oczywiście nie jest wykluczone, że sądy rejestrowe prowadziły w własnym zakresie lokalne skorowidze czy ewidencje zawierające spis czy listę przekazanych im, przez poszczególne sądy okręgowe, akt podmiotów rejestrowych co do których miał zastosowanie art. 10 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym.

Z upoważnienia

Ministra Sprawiedliwości

dr Anna Dalkowska

Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

6.6. Opinia Prezesa NIK do stanowiska Ministra

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MARIAN BANAŚ

LBY.430.004.2020

Warszawa, 26 lutego 2021 r.

Opinia
do stanowiska Ministra Sprawiedliwości w sprawie informacji o wynikach kontroli
Realizacja przez starostów zadań związanych z nieodpłatnym nabywaniem przez Skarb Państwa mienia
należącego do podmiotów nieprzerejestrowanych

Stosownie do art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, przedstawiam opinię do stanowiska Ministra Sprawiedliwości zawartego w piśmie z 9 lutego 2021 r. (nr BM-VI.0910.4.2021).

Najwyższa Izba Kontroli docenia działania Pana Ministra ukierunkowane na zapewnienie starostom – występującym w imieniu Skarbu Państwa – możliwości realizacji obowiązków wynikających z ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym², w szczególności poprzez udostępnianie zasobów danych znajdujących się w dyspozycji sądów rejestrowych.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, działania podejmowane przez starostów w latach 2016-2020 nie były w pełni wystarczające, ponieważ nie zapewniły zidentyfikowania wszystkich podmiotów nieprzerejestrowanych lub ich majątku m.in. z uwagi na brak wystarczających narzędzi informatycznych umożliwiających poszukiwanie mienia. Stanowiło to istotną przeszkodę w efektywnym wykonywaniu zadań związanych z przejęciem majątku powyższych podmiotów przez Skarb Państwa oraz właściwym zagospodarowaniem nieruchomości i ruchomości.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli niezbędne jest udzielenie przez Pana Ministra wsparcia starostom polegającego na utworzeniu i udostępnieniu baz danych zawierających listy podmiotów nieprzerejestrowanych, dostępnych w trybie *online* lub uregulowanie współpracy sądów rejonowych prowadzących Krajowy Rejestr Sądowy ze starostami, jako przedstawicielami Skarbu Państwa, w celu identyfikacji podmiotów nieprzerejestrowanych. Zapewniłoby to jednolitość postępowania sądów rejonowych, umożliwiając przy tym stworzenie skutecznego narzędzia do identyfikacji podmiotów, jak również ostateczne uporządkowanie publicznych rejestrów. Istotnym wsparciem dla starostów byłoby także opracowanie przez Pana Ministra wytycznych zawierających procedury ułatwiające postępowanie przy identyfikacji podmiotów nieprzerejestrowanych.

Wyrażam przekonanie, że podjęcie wnioskowanych przez Najwyższą Izbę Kontroli działań systemowych może przyczynić się do stworzenia kompleksowego i skutecznego systemu wsparcia starostów przy realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym.

PREZES
Najwyższej Izby Kontroli

Marian Banaś

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200.

² Dz.U. Nr 121, poz. 770, ze zm.